

Daniel Bruun: Erik den Røde og Nordbokolonierne i Grønland. (8°, 17×25 cm, 168 S., 48 Fig., 2 Tavler). 2. Udg. Gyldendalske Boghandel. København 1931.

Den nye Udgave af „Erik den Røde“ er til en vis Grad omarbejdet og forsynet med Tilføjelser, der indeholder visse Hovedpunkter af de senere Aars Undersøgelser af nordiske Ruiner og Gravpladser i Grønland. Værkets 1. Udgave (1915) har gjort megen Nytte, da man før den Tid ikke havde nogen udførlig Behandling af Æmnet, og der er ikke nogen Tvivl om, at det stadig har en Mission. Det er en interessant og let læselig Bog. N. N.

Hans Spethmann: Das länderkundliche Schema in der deutschen Geographie. Kämpfe um Fortschritt und Freiheit. (24×16 cm, 341 Sider, 3 Afbildninger i Teksten). Verlag Reimar Hobbing, Berlin 1931.

I 1928 udgav Hans Spethmann et Arbejde med Titelen „Dynamische Länderkunde“ (244 S. Ferdinand Hirt, Breslau), hvori han fremkom med en ret indgaaende og skarp Kritik af de Principper for „länderkundlich“ Fremstillingsform, hvorover største Delen af den herhen hørende tyske Litteratur er bygget, og som ogsaa har fundet Anvendelse i den danske geografiske Litteratur saavel i den elementære Lærebogslitteratur som i Vahl og Hatts store Haandbog: „Jorden og Menneskelivet“. Ordningen af Stoffet sker i Almindelighed efter et Skema, der vel varierer noget hos forskellige Forfattere, men dog i Hovedtrækkene ser ud som følger:

Afgrænsning, Størrelse, Beliggenhed, tilliggende Have, geologisk Opbygning, Overflade, Klima (Temperatur, Lufttryk, Vind, Nedbør m. m.), Afløbsforhold (Floder og Søer), Jordbundsforhold, naturlig Plantevækst, Dyreverden, Menneskeverden (Antal, Race, Sprog, Bebyggelse, Religion, Oplysning, Statsform m. m.), Erhvervsforhold (Produktion af Levnedsmidler, industrielle Raastoffer, disses Forædling, Handel og Trafik, Økonomi m. m.). Derefter behandles saa i Regelen de enkelte Landsdele med særligt Henblik paa Bydannelsen.

Mod dette System retter Spethmann en meget haardhændet Kritik og foreslaar i Stedet at gaa over til en dynamisk Opfattelse og Fremstilling af et Landomraade, d. v. s. at betragte den behandlede geografiske Enhed som et Kraftfelt med stærk Fremhævning af de væsentlige Kræfter og deres indbyrdes Sammenspil og Udskydning af uvæsentlige Enkeltheder. Det vil dog føre for vidt her at komme ind paa Detailler, navnlig da Hovedpunkterne af Spethmanns Ideer er omtalt i Geografisk Tidsskrift Bd. 32, 1929 p. 187—189.

Rundt om i den geografiske, videnskabelige Verden har „Dynamische Länderkunde“ vakt Opmærksomhed og bidraget til, at man har taget hævdvundne, traditionelle Principper op til Drøftelse og Overvejelse, og har derved utvivlsomt gjort megen Nytte, men over for det af Spethmann saa stærkt anbefalede System har man gennemgaaende indtaget en afventende Holdning. I Tyskland har Diskussionen antaget en meget skarp polemisk Karakter, og Spethmann synes i Øjeblikket at staa ret isoleret.

Den nu udkomne Bog bestaar af to Hoveddele, betitlet henholdsvis „Kämpfe um Fortschritt“ og „Kämpfe um Freiheit“. Det sidstnævnte Afsnit er rent polemisk og indeholder en Redegørelse for den oven for omtalte, haarde Strid. Læsningen heraf efterlader nærmest et pinligt Indtryk. Første Afsnit indeholder en historisk Redegørelse for den tyske geografiske Forsknings Udviklingsgang og er en ganske interessant om end noget polemisk og ensidig Fremstilling; dernæst følger en Kritik af et methodisk Foredrag af Hettner (holdt 1919), fremsat med det Formaal at vise, at Anvendelsen af den Hettnerske Stofanordning og Fremgangsmaade fører til skæve og forkerte Resultater. Denne Kritik synes dog at ramme noget ved Siden af Problemets Centrum, idet det vel maa anses for rigtigt, at der i det omtalte Arbejde af Hettner er indløbet Fejl og Tilfælde af det, Spethmann kalder „unechte Kasualität“, men der er ingen organisk Sammenhæng mellem disse Mangler og „das länderkundliche Schema“, og en Anvendelse af Spethmanns dynamiske Methode og Fremstillingsform vilde — saa vidt Referenten kan se — ikke kunne forhindre, at slige Mangler fremkom. De praktiske Eksempler paa dynamisk Arbejdsform, som Spethmann fremsætter i sin sidste Bog, fører næppe væsentlig videre end de i „Dynamische Länderkunde“ udførte „Entwürfe“ og virker ikke overbevisende om Methodens absolutte Fortræffelighed og Nødvendighed. Man savner endnu det praktiske Bevis for, at den dynamiske Methode kan og maa give Resultater, der er væsentlig mere paalidelige og „rigtige“, end dem, der fremkommer ved den traditionelle „länderkundliche“ Arbejdsmaade.

Spethmanns sidste Bog er altsaa i det store og hele at betragte som et Kampskrift med de Mangler og Fortrin, som uvægenlig hæfter sig ved et saadant. Det indeholder mange interessante og værdifulde Enkeltheder, men det har ikke bragt den saa meget ønskede Klarhed i den methodiske Vurdering, og dette er saa meget mere beklageligt, som der i Spethmanns bærende Ideer og i hans Kritik af det bestaaende er mangt og meget, som er værdifuldt, og som anvendt paa et tilfredsstillende Grundlag maatte kunne faa Betydning for Fremtidens „länderkundliche“ Forskning og Fremstilling. N. N.